

**Powiatowy Program
Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2011 - 2015**

Olecko 2011r.

Spis treści:

I. Wprowadzenie.

II. Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne.

III. Zadania powiatu wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i ustawy o pomocy społecznej.

IV. Instytucje pomocowe w powiecie oleckim – stan na dzień 31.12.2010r.

Rys. 1. Mapa pomocy rodzinie uwikłanej w przemoc.

V. Charakterystyka powiatu - diagnoza środowiska i wykaz potrzeb.

Tab. 1. Liczba osób korzystających z pomocy z powodu doświadczania przemocy domowej.

Tab. 2. Dane statystyczne z Komendy Powiatowej Policji w Olecku.

Tab. 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy lokalnych ośrodków pomocy społecznej z innych – niż przemoc - powodów trudnej sytuacji życiowej.

VI. Cele i sposób realizacji programu.

1. Cel główny.

2. Cele szczegółowe.

I Cel: Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy.

II Cel: Podejmowanie działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie.

III Cel: Udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie.

IV Cel: Dostosowanie istniejącej infrastruktury instytucjonalnej do potrzeb osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

3. Sposób realizacji.

4. Realizatorzy i partnerzy programu.

VII. Źródła finansowania działań określonych w rozdziale VI.

VIII. Przewidywane efekty realizacji programu.

IX. Sposób monitorowania programu.

I. Wprowadzenie.

Zjawisko przemocy w rodzinie od kilku lat w Polsce jest traktowane jako ważny problem społeczny. Stopniowo zaczęto podejmować różne działania mające na celu złagodzenie jego skutków społecznych.

Próba podjęcia celowych, zamierzonych oraz jednolitych działań na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie w Polsce była ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W ten sposób zrobiony został pierwszy krok ku podniesieniu świadomości społecznej w zakresie zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie.

Nadano działaniom z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie ramy prawne, podnoszące tym samym rangę zadań realizowanych przez instytucje rządowe, samorządowe i pozarządowe. Kontynuacja powyższych działań jest podyktowana zmianami do w/w ustawy.

Pomimo tego, iż przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania, to zdaniem specjalistów – rozmiary i szkodliwość zjawisk związanych z przemocą w rodzinie wskazują, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce. Wymaga on podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego, zaplanowanego na kilka lat programu przeciwdziałania przemocy. Realizacja programu powinna przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa życia codziennego rodzin zamieszkujących w powiecie oleckim oraz zintegrowania działań instytucji i wykorzystania zasobów kadrowych.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2015 jest spójny z założeniami „Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2003 – 2015”. Przy współpracy z instytucjami m.in.: Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Olecku, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kowalach Oleckich, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Wieliczkach, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Świętajnie, Komendą Powiatową Policji w Olecku, Punktem Konsultacyjno – Informacyjnym dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Olecku – dokonano wstępnej diagnozy skali zjawiska przemocy w powiecie oleckim i to stało się podstawą do opracowania programu przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku – Dział Interwencji Kryzysowej i Wsparcia.

II. Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne.

Definicja przemocy.

Przemoc w rodzinie, zwana także potocznie przemocą domową, to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie na szkodę osoby bliskiej lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia osób najbliższych.

Działania te naruszają prawa i dobra osobiste członka rodziny (osoby najbliższej, a także innych osób zamieszkujących wspólnie lub wspólnie gospodarujących). Przemoc w rodzinie w szczególności naraża osoby bliskie na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza ich godność osobistą, nietykalność cielesną, wolność i swobodę, w tym również osobiste normy związane z życiem seksualnym. Powoduje szkody na zdrowiu fizycznym, psychicznym, a także wywołuje cierpienie i krzywdy moralne u osób, które jej doznają.

Przemoc w rodzinie:

- jest zjawiskiem wynikającym z działania człowieka – działanie lub zaniechanie działań jest dokonywane przez jednego członka rodziny przeciwko pozostałym;
- jest intencjonalna – zmierza do osiągnięcia jakiegoś celu;
- wykorzystuje przewagę sił, uniemożliwiając samoobronę i opiera się na władzy i kontroli;
- narusza prawa i dobra osobiste krzywdzonego członka rodziny;
- powoduje szkody i cierpienie u osób, których dotyka.

Cykl przemocy domowej.

Przemoc domowa rzadko jest czynem jednorazowym. Znacznie częściej jest procesem o długiej nawet kilkunastoletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości. Cykl przemocy składa się zwykle z trzech następujących po sobie faz:

- fazy narastającego napięcia – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych;
- fazy ostrej przemocy – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji;
- fazy miodowego miesiąca – jest to faza skruchy ze strony sprawcy okazywania żalu, która jednak bez specjalistycznej pomocy kończy się nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia sprawcy.

Rodzaje przemocy domowej – formy zachowań agresywnych.

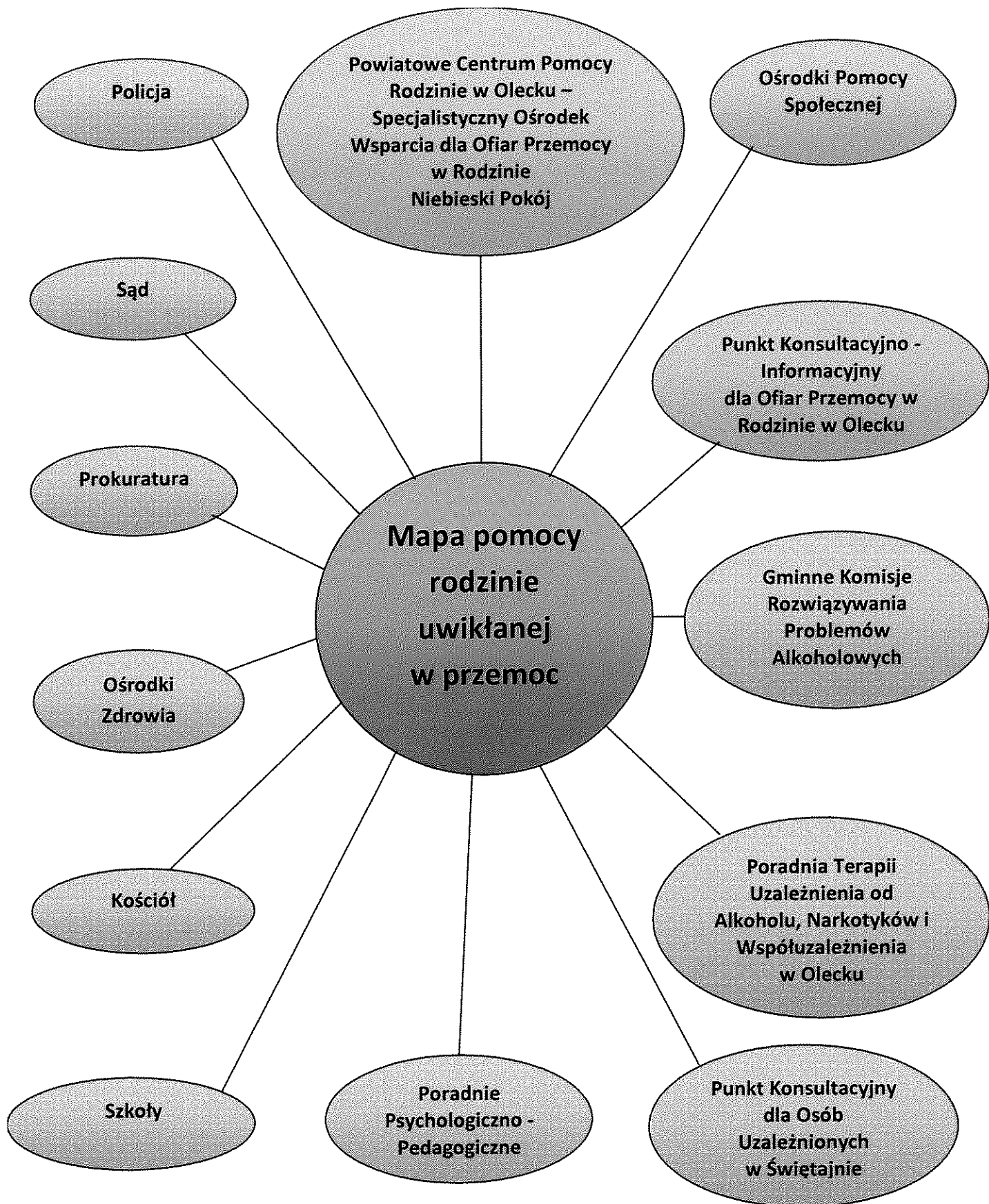
- przemoc fizyczna – są to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień;
- przemoc psychiczna – to umyślne działania wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych;
- przemoc seksualna – polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy;
- przemoc ekonomiczna – to działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy.

III. Zadania powiatu wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i ustawy o pomocy społecznej.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2015 jest realizacją art. 6 ust. 3 i 4 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z późniejszymi zmianami, zgodnie, z którymi do zadań własnych powiatu należy w szczególności: „opracowywanie i realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie; opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy; (...) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia”. Natomiast do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy m.in.: tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie; opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie”. Natomiast art. 19 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. nakłada na powiat opracowanie i realizację strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej (...) a także prowadzenie specjalistycznego poradnictwa.

IV. Instytucje pomocowe w powiecie oleckim – stan na dzień 31.12.2010r.

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku - Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie (Niebieski Pokój).
2. Punkt Konsultacyjno – Informacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Olecku.
3. Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu, Narkotyków i Współuzależnienia w Olecku.
4. Komenda Powiatowa Policji w Olecku.
5. Prokuratura Rejonowa w Olecku.
6. Sąd Rejonowy - Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Olecku.
7. Ośrodki zdrowia z terenu powiatu oleckiego.
8. Kościół.
9. Szkoły z terenu powiatu.
10. Poradnie Psychologiczno – Pedagogiczne w Olecku.
11. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olecku.
12. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieliczkach.
13. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowalach Oleckich.
14. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątajnie.
15. Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych w Świątajnie.
16. Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z terenu powiatu oleckiego.

1. Mapa pomocy rodzinie - z powiatu oleckiego - uwikłanej w przemoc.

V. Charakterystyka powiatu - diagnoza środowiska i wykaz potrzeb.

Skala zjawiska przemocy w powiecie oleckim według danych uzyskanych od służb działających na rzecz przeciwdziałania przemocy:

- Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie przy PCPR w Olecku;
- Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Olecku;
- Komendy Powiatowej Policji w Olecku;
- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olecku;
- Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej w - Kowalach Oleckich, Wieliczkach, Świątajnie.

Lata	2008r.	2009r.	2010r.
Institucje pomocowe			
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie przy PCPR w Olecku	138	411	554
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olecku	292	292	0
Punkt Konsultacyjno – Informacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Olecku	71	62	65
Komenda Powiatowa Policji w Olecku	484	466	284
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowalach Oleckich	0	17	0
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieliczkach	0	0	0
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świątajnie	12	25	7

Tabela 1. Liczba osób korzystających z pomocy z powodu doświadczania przemocy domowej.

Lata	Ilość interwencji domowych	Ilość założonych Niebieskich Kart w zw/z interwencjami	Ilość ofiar przemocy (w tym dzieci)	Ilość sprawców przemocy (w tym pod wpływem alkoholu)	Ilość złożonych zawiadomień w sprawach o popełnienie przestępstwa z art. 207 kk (ilość wszczętych postępowań)
2008r.	1152	232	484 (228)	232 (215)	82 (43)
2009r.	1016	209	466 (217)	211 (172)	101 (54)
2010r.	1336	138	284 (121)	138 (123)	61 (25)

Tabela 2. Dane statystyczne z Komendy Powiatowej Policji w Olecku.

Instytucje pomocowe	Powody trudnej sytuacji życiowej														
	Alkoholizm			Narkomania			Bezrobocie			Ubóstwo			Wielodzietność		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olecku	61	61	24	2	0	0	390	427	479	48	33	21	152	49	41
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowalach Oleckich	5	5	2	0	0	469	213	228	27	47	18	2	5	2	
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieliczkach	0	3	2	0	0	149	182	191	94	125	132	8	5	5	
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świętajnie	9	2	4	0	0	220	242	239	23	133	120	42	36	34	

Tabela 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy lokalnych ośrodków pomocy społecznej z innych – niż przemoc – powodów trudnej sytuacji życiowej.

Zgromadzone dane w zakresie osób oraz rodzin korzystających z pomocy społecznej z innych powodów (tabele nr 1, 2, 3) i ich analiza wskazuje na częste nakładanie się kilku problemów. Nie zawsze ludzie doświadczający przemocy przyznają się do występowania tego problemu – głównie ze względu na wstyd, strach, poczucie winy – podając za przyczynę kryzysu inne – np. bezrobocie, ubóstwo, wielodzietność, alkoholizm, itp. Pod wpływem alkoholu np. zanikają istniejące w człowieku wewnętrzne zakazy krępujące jego zachowanie. Osoby znajdujące się w stanie nietrzeźwości tracą samokontrolę i mogą zachowywać się w nieprzewidywalny sposób. Nadużywanie alkoholu prowadzi do nasilenia się zachowań agresywnych. Nie można jednak mówić o jakimkolwiek związku przyczynowym pomiędzy przemocą a nadużywaniem alkoholu. Zdarza się, że sprawcy przemocy po zakończeniu leczenia odwykowego nadal stosują przemoc wobec swoich bliskich. Przemoc w rodzinie tworzy zamknięty krąg, a świadkowie przemocy mogą to zmienić przerywając milczenie - przede wszystkim poprzez wysłuchanie osoby doznającej przemocy, wiarę w to, co mówi, poinformowanie o możliwych formach udzielenia pomocy, zawiadomienie osób, które zajmują się udzielaniem pomocy w sytuacjach kryzysowych: - ośrodka pomocy społecznej, policji, prokuratury.

VI. Cele i sposób realizacji Programu.

1. Cel główny

Tworzenie warunków do bardziej skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2. Cele szczegółowe:

Cel I

Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Cel II

Podejmowanie działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie.

Cel III

Udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie.

Cel IV

Dostosowanie istniejącej infrastruktury instytucjonalnej do potrzeb osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

3. Sposób realizacji.

3.1. Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Założenia:

1. Sporządzenie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie.
2. Rozwój poradnictwa specjalistycznego – w tym rodzinnego.
3. Rozwój poradnictwa dla małoletnich rodziców z rodzin zagrożonych przemocą.
4. Rozwój i upowszechnianie oddziaływań terapeutycznych ukierunkowanych na osoby dotknięte przemocą w rodzinie, osoby stosujące przemoc w rodzinie, świadków przemocy.
5. Upowszechnianie wzorców życia rodzinnego bez przemocy.

Działania:

1. Badania dotyczące środowisk, w których występuje przemoc.
2. Utworzenie i prowadzenie poradni specjalistycznej/ rodzinnej.
3. Utworzenie i prowadzenie punktów poradnictwa rodzinnego.
4. Organizowanie i prowadzenie kursów odpowiedzialnego rodzicielstwa bez przemocy.
5. Tworzenie i prowadzenie grup edukacyjno – terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie i osób stosujących przemoc.
6. Tworzenie i prowadzenie warsztatów twórczej profilaktyki.

3.2. Podejmowanie działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie.

Założenia:

1. Sporządzenie diagnozy tzw. „grup ryzyka”.
2. Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących z przemocy w rodzinie.
3. Poszerzenie wiedzy na temat skutków przemocy w rodzinie.
4. Zapobieganie powielaniu złych wzorców rodzicielskich.
5. Nabywanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych.
6. Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Działania:

1. Prowadzenie badań dotyczących środowisk zagrożonych przemocą w rodzinie.
2. Organizowanie lokalnych kampanii społecznych.
3. Organizowanie lokalnych wydarzeń kulturalnych.
4. Organizowanie konferencji.
5. Organizowanie i prowadzenie grup wsparcia dla osób zagrożonych zjawiskiem przemocy.
6. Organizowanie i prowadzenie warsztatów dla rodziców

3. 3. Udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie.

Założenia:

1. Tworzenie i realizacja programów profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.
2. Rozwijanie nowych form i metod wsparcia środowiskowego dla dzieci i młodzieży zagrożonej lub dotkniętej przemocą w rodzinie.
3. Poszerzanie oferty środowiskowych form o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno – zawodowym.

Działania:

1. Organizowanie nowych form spędzania czasu wolnego.
2. Organizowanie imprez rekreacyjnych.
3. Organizowanie form aktywności uwzględniających indywidualne zainteresowania dzieci i młodzieży.
4. Organizowanie i prowadzenie zajęć edukacyjno – terapeutycznych dla dzieci i młodzieży ukierunkowanych na zdobycie umiejętności radzenia sobie z sytuacją kryzysową.
5. Organizowanie i prowadzenie poradni i telefonu zaufania dla młodzieży.

3. 4. Dostosowanie istniejącej infrastruktury instytucjonalnej do potrzeb osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Założenia:

1. Podniesienie, jakości usług świadczonych przez specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy i ośrodek interwencji kryzysowej.
2. Prowadzenie w w/w ośrodkach programów mających na celu wyjście osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z trudnej sytuacji życiowej.
3. Zwiększenie dostępności do usług świadczonych przez w/w ośrodki.

Działania:

1. Zatrudnienie specjalistycznej kadry (superwizor, psychoterapeuta, prawnik, psychiatra, itp.) w ośrodkach i poradniach.
2. Organizowanie szkoleń dla kadry pomocowej z terenu powiatu.
3. Dostosowanie i doposażenie pomieszczeń ośrodków i poradni do prowadzenia indywidualnych rozmów, terapii, spotkań grupowych, itp.

4. Realizatorzy i partnerzy programu.

Koordinator programu: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku.

Realizatorzy i partnerzy programu:

- a) Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie przy PCPR w Olecku;
- b) Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Olecku;
- c) Komenda Powiatowa Policji w Olecku;
- d) Sąd Rejonowy w Olecku – Kuratela sądowa.
- e) Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu;
- f) Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z terenu powiatu.
- g) Dom im. Janusza Korczaka w Olecku;
- h) Poradnie Psychologiczno – Pedagogiczne w Olecku;
- i) Szkoły z terenu powiatu.
- j) Ośrodki kultury z terenu powiatu;
- k) Organizacje pozarządowe;
- l) Kościół;
- m) Lokalne media.

VII. Źródła finansowania działań określonych w rozdziale VI:

- samorząd województwa,
- samorząd powiatu,
- samorząd gminy,
- administracja rządowa (Ministerstwo, Wojewoda),
- organizacje pozarządowe,
- środki zewnętrzne, w tym fundusze strukturalne,
- inne podmioty/ partnerzy realizacji działań.

VIII. Przewidywane efekty realizacji Programu.

- zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowania w problematykę przeciwdziałania przemocy,
- podniesienie wartości rodzinnych,
- zmniejszanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- zwiększanie dostępności i skuteczności pomocy w powiecie,
- wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie,
- zmniejszenie liczby rodzin dotkniętych przemocą, w których interwencje policji i innych służb zajmujących się przemocą w rodzinie podejmowane są wielokrotnie,
- zminimalizowanie zjawiska przemocy w rodzinie i grupach rówieśniczych dzieci i młodzieży.

Z realizacji zadań programowych sporządzane będą sprawozdania roczne.

IX. Sposób monitorowania Programu.

Monitorowanie Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy Rodzinie na lata 2011 – 2015 odbywać się będzie na podstawie corocznej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy zbieranych informacji odnośnie realizacji kierunków działań ujętych w rozdziale VI. Informacje te przedkładane będą Radzie Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku.